

САНТА ОЛОХ

**ДЕВИЗ ПИТ: ҮРДҮН
ОНГОРУМТУОЛААХТЫН,
ХААЧЫСТЫБАЛААХТЫК!**

Х а н н а т
1991 снл алтынны
15 күнүттэн тахсар

**ССКП ЧУРАПЧЫТААБЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЯ
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААБЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА**

№ 58 (5882)

1983 снл. Ыам ыйын 17 күнэ
ОПТУОРУНЬУН

Сызната
2 халчы

Карл Маркс аатынан Ойбулууннаагы отделениегын «Эрчим» ферматыг Ыань-ыксыта райсовет депутаты Евдокия Иустинава коллектив бир бастыг үлөитин билер. Кини кызык аасыт сэтте ыйыгар хас бирдин фураж-най кыагыттан 708-тыг

кг үүтү ыыр сорудах-таарын 324-түү кг аһар-да, ол иһитер муус устарга 229-түү кг үрүс илэни ылла.

Евдокия ферматыгар комсомольскай тарилтэ секретара, коллектив обществоннай олофор активнайдыг кыттар. Кини үүс-уран саиодетель-ность концерттарыгар ымыз бир бастыг толороччу.

Снимокка: комсомолка Евдокия Иустинава.

П. Оконешников
фотога.

Куоталаһыны көбүлээн

АРЫЫЛААХ. «Чурапчы» совхоз мантаагы отделениегын 207-ынах төрөтө. Фермалар күнүгө ааловуонун 1 тоһ-нөткөн брдух үүтү ымызлар, онтон 8-9 центнерин государственна туттаралар.

Хомустаах ферматыгар кун ахсын Гарсия Григорьева 80-чаллы, Агратфена Барашикова 75-тин, Людмила Аржакова 70-чаллы кг үүтү Ыан куоталаһыны көбүлээн илээр.

С. ЧИЧИГИНАРОВ.

Үлэбэ кириэхтээх объекка

Быйыл «Чурапчы» совхоз Сыланнаагы отделениегын хаһайысты-баннай ылымнан элбөх объект үлэбэ киллэрилэр керүлэр.

Олортон бирдестэрэ — Ойбон Күөлгө 120 сүөһү кирирэр хотона. Манна

Ф. ТИМОФЕЕВ.

Мунутуур таһаарылаахтык

«Сельхозтехника» холбошкун бир бастыг шо-фөр коммунист Е. Е. Попов 1 снл садаланы-ыттан 138,9 тыһ. тонна-километрдаах үлэни онго-рон тустаах былааныг

28,9 тыһ. тонна-километ-рынан куоһарда.

Түбүктээх күннэр

«Якутмелиоводстрой» трест Чурапчытаагы механизированнай участи-гын Алексей Антонович Якухуно салайар бири-гездэтэ бу күнүгэ «Миндааһы» совхозка турбаларын болдохторун Хатын Күрүө күөлсүтөр

системалар турбалары тоһуонун садалаата.

КИМ ТӨНӨ ҮҮТҮ ЫРЫЙ?

ЫАМ ЫЙЫН 6-13 КҮННЭРИНЭЭБИ СВОДКА

Совхозтар, отделениелар	Фур. ынах	Ылар ынах	Күннэри үлөх, үт (п)		Күннэри үт (1 ынах ха 1 кг)		Күннэ түт таралар үт (п)	Тө- рөө. ынах	Снл. ынах
			1982 с.	1983 с.	фн	ыан.			
Карл Маркс	1957	1203	92,7	77,8	3,9	6,4	55,0	1009	632
Ойбулуун	649	400	27,0	27,0	4,1	6,7	18,0	290	170
Мугудай	630	421	34,0	30,0	4,1	7,7	22,0	421	260
Вахсы	678	382	31,7	20,8	3,0	5,4	15,0	298	182
Субуруускай	814	464	26,8	32,5	4,0	7,0	24,0	409	350
Хатылы	389	220	10,8	14,3	3,7	6,5	10,9	183	155
Волтоно	425	244	18,0	18,2	4,3	7,5	13,7	248	195
Эркин Эрнетиин	1879	1208	81,4	72,6	3,8	5,7	64,4	1033	883
Холтодо	520	335	23,0	20,0	3,0	5,9	16,0	255	250
Хадаар	409	287	24,0	19,0	4,0	6,6	17,0	232	202
Хайахсыт	498	384	19,0	15,6	3,4	5,3	15,0	239	183
Чакыр	436	342	16,4	13,0	4,1	5,2	16,4	307	246
«Чурапчы»	1360	853	40,1	45,1	3,3	5,3	31,9	780	467
Сылан	990	484	24,0	25,0	3,7	5,5	17,3	351	223
Килэги	363	236	9,6	8,0	2,2	3,5	5,3	270	167
Арыылаах	323	199	3,8	11,7	3,6	2,2	9,1	159	75
«Мындааһы»	969	635	44,1	40,0	4,1	6,4	33,0	848	585
Волугур	500	370	24,0	24,0	5,8	6,8	19,0	370	345
Солоньов	469	285	20,1	16,0	3,4	6,0	14,0	278	240
Оройуон үрдүнөн	6979	4113	288,4	268,0	3,8	6,2	268,9	3879	2917
1982 сылга	7025	4579			4,3	6,8	283,1	3820	3166

ТЫА ХАҔААЙЫСТЫБАТЫН УПРАВЛЕНИЯТА.

ОБЩЕСТВО СҮРҮН ЯЧЕЙКАТА

Билиги дойдубуттар үлэ коллектив-социалистическай общество сүрүн иччэ-батынан булар. Кини табырыстыгы бир-үлэбэни уонна хараарыта көмөсү-бүү төрүттэригэр олохтор. Манна биргэ үлэбэни государственнай, общественнай уонна түс бэйэ итирлэстэрэ бир бу-лууларынан хааччаллар, хас бирдин ки-ни коллектив иһитер уонна коллектив хас бирдин киһи туһутар иһитинэни иһитинэни бигэрлэттэр.

Дойду материалнай уонна дуһоннай быйын-дуолун хаачыы, бэр ресурса-рым көдүүстээхтик туһаныы, коллектив иһитинэни үлэтир, өлөрөр уонна сн-шанар усулуобуйаларын туһарыы — ити-никтар үлэ коллективтарын үрдүк анал-лара.

Дэ ити иһин билиги оройуонмут үлэ-иһиттэрэ, советскай нортот бүтүүнү кур-дук, «Үлэ коллективтарын уонна киһи-лэр предпринимателя, учреждений, тарилгалары снэиыныта оруолларын үрдэ-төр туһунан» ССРС Сокуонун бырайыагыг иһитин бигэрлэтир көрсөн активнайдыг дуулуһуллар. Бу сүткөн куоталаах го-сударственной доһууонига киһилэр ха-бирдинлэрэ быйлэригэр предпринимател-лэр хаһайыы уонна дойдү бүтүүнүгү предпринимател быйытынан булар оруолларын дьэикэтир керүлэр.

Быйына онуларын булбут, сыалларын-сорууларын үчүтэйдик өйдүүр, үтүгү үгэ-тэри утумнуур үлэ коллективтара оһи-га суюхтар. Оннуларын, холбөр, рай-совет депутаты М. Осипова старшайдаах Хадаар «ЫБСЛКС 60 сыла» уонна орой-уон чемпион маньыксыта М. П. Ива-нов старшайдаах Арыылаах «Эрчим» ком-сомольскай-иччэе фермалара, өлөрү-дэ-бады хаачыыны управлениетын Саха АССР поруотун хаһайыстыбатын үтүө-дээх үлэнигэ Е. П. Ноговицына бириг-дэһирдээх атах таһаытар сыра, дьэ-үөт, коммунальнай хаһайыстыба управ-лениетын Г. А. Пестерев салайар болу-гуньуктарыгын биригдэтэ, о. д. а. буо-лаллар. Бастыг үлэ коллективтарын ах-саана үүнэ, үкүү турар. Киһилэр снэ-иһилэрэ — атыттарга үтүө холбөр.

Сага Сокуон бырайыагыг этилэригү курдук, сайдылаах социалистическай общества үлэ коллективтарын оруола-үрдээн, бырааптара уонна эбэиһинэстэрэ

кычкып иһилэр. Ол буолларгына киһилэр хас бирдин иһитинэригэр олохторугар уонна үлэлэригэр көрдөбүлү орут куу-лурлар. ССКП XXVI съезде, партия Кини Комитетын снэиһинэстэрэ (1982 с.) Илсүуэ үлэ коллективтарын иһитигэр дьэикэтирлээх уонна төрөбүннээх буолуу, инициативаны уонна ак-тивнайдыг сайыннарыта сорууларын өрдүк чорботон, төһөбүлүн туруорулар. Кыр-дыгыг дьаһыа, иһити быһаарбанка эрэ кыра да, улахан да коллектив производ-тэ көдүүнү үрдэтэр, үлэ хаачыстыба-тын түспэрэр, личное бары өттүнэн сайыннарыа кыага сүүх. Ол иһин кол-лективтарга ити болуурустэр болгомо-ниһитигэр туруохтарын тураллар.

Кини коллективны иһитилэр, үлэ-үөһө общественнай олоххо буһуу-хатыг оһуолатып барар. Быйыта, үлэтир кол-лективтэ — билиги иһикс дьэикэтир. Онон партийнай уонна профсоюзнай та-ригалар, хаһайыстыбаннай сайдыаачы-лар коллективны түмүүгэ, бигэрлэтүүгэ күнүгэ ыһыныахтаахтар. Ол ыһыны-бат сиринэр үлэ-хамнас сатарыйар, иһ-иһитинэс иһитылар. Холбөр, билигин он-нуш быйын «Якутмелиоводстрой» мех-уагастотор бэр. Манн турганнак керүөх-хэ, көнөрүөххэ. Тыа хаһайыстыбатын бир тутуах учаастаттар туруоруллубут бу коллектив үлэтигэ тосту туһарыллыахтаах.

Үлэ коллективтарын бигэрлэтүүгэ, ки-һилэр оруолларын үрдэтигэ «Чыаһи, ал-лаан ааты — үлэни!» диир девизтээх лоскунттар бачымынарын, «Демилит: та-рдыһыннаах, деловой, дьэикэтирлээх буолуу» диир производство бастыгыгарын республика бары үлэиһиттеригэр аһарас сорууларын дуулуһуун уонна онон сн-бэстээн снр ахсын чопчу дьаһаллары ба-дэһтээн олоххо киллэригэр улаханнак кө-мөһөһүө.

Бастайааннай састааптаах, онкун бу-лут коллектив мадды түмүүлээх, тарэ-һиһинээх, көрдөбүлээх уонна онон үлэти-гэр снэиһиннээх булар. Онон кадрда-гыла-бара, уларыта-таларыа турууларын аччатыааха, бастыг коллективтар оһа-тарын сатабыллаахтык туһаныааха.

Түмүүлээх, дьэикэтирлээх кол-лектив тарийи, онно доруобай мораль-най-психологическай климаты төскөтү-өлөххө, үлэбэ снэиһини иһитинэти.

дөрдүлөр. Элбөх ахсаан-наах иһитинэргэ киһилэр Ардаа Европа дойдубулар-гар сага американыг иһитинэри ракеталарын тар-датан туруорууну утары меассебай бырачыһаы биллэрдилэр.

(ССТА).

ССРС ВЕРХОВНОЙ СОВЕТЫН ЫҔЫРАР ТУҔУНАН ССРС Верховной Советын Президиумун ЫҔААҔА

ССРС Верховной Советын Президиу-Верховной Советын ахсыс сессиятын 1983 снл бэс ыйын 18 күнүгэр Москва Советской Социалистической Респуб-ликалар Союзтарыгын оһуе ыһырылааах

ССРС Верховной Советын Президиумун Председатели Бастагы солбууааччы **В. КУЗНЕЦОВ.**

ССРС Верховной Советын Президиумун Секретара **Т. МЕНТЕШАВИЛИ.**

Москва Кремль. 1983 снл. Ыам ыйын 14 күнэ.

Советскай дьоннор куоластара

ХНТ-ны биллэрлэ-бит снэиһини аһар иһин аан дойдутаагы кампааньы иһинэн ы-тыллыбыт Европала кут-тал сүүх буолуутун уонна бииргэ үлэбэни иһин

оһууу нэиһилэтир со-циетскай дьоннор снэи-снэиһаһынын халбары-тарга, АХШ уонна НАТО милитаризмнарыгар бөрө-быйыты туруорарга иһитин-эи дьулуһалларын көр-

Сааскы ыһы сабаланаары турдабына

УЧУГЭЙДИК ЫҔЫАН
— УУНУУНУ ЫЛЫАН

Оройуон совхозтара быһыл ыһы уопсай изики аспыт сылларга төдөр 480 гектарынан кинэтин 7121 гектарга тирдэр соруулаахтар. Ол иһигэр туорахтаах культуралар 5300, сиелэстэнэр күөх үүнээйилэр 1700, төрдүгэр астаах турнепс 120, рапс 400 гектарга ыһыллыахтара. хортуоппуй 100, оҕуруот астары 21 гектарга олодуулаахтара.

Совхозтар 1895 гектар ыраас лаардаахтар, 407 гектар сага бааһынаахтар, 2847 гектар күһүгү хорутуулаахтар. Онон сааскы хорутуу 2365 гектарга ыһыллыа. Ити аспыт сыллардаахтар кыра. Арай Карл Маркс аатынан совхоз ыһыахтын 50 бырыһанын сааскы хорутууга ыһарга күһэллэнэ. Кинилэргэ бу кэлэр өтүгэр уруок буолуохтаах.

Паардаммыт бааһыналарга быһырын сайын сымыс олтуруу ыраастааһын ыһыллыбата. Онон сааскы ыһыга олору утары охсуһууга ураты болгомто ууруулаах.

Ыһы сизмэтин 70-80 бырыһына сортовой. Ол эрэри хаачыстыба быһыл даҕаны ордук Карл Маркс аатынан совхозка тупсарыллыбата. Сизмэ-

ни эмитэһингэ сөптөөх суолта бөрүлүбүтэ.

Одьулуун отделениета, райсөмхө буоларынан, туорахтаах культуралары ыһыга икки хонуулаах севооборотка киллэриллэр. Мугудай, Хоптоҕо, Хатылы уонна Хадаар отделениеларыгар 150 гектарга икки хонуулаах семенной учаастактар тэриллэллэр. Кинилэргэ сымыс отторо суох, быһаҥнаах поччалаах, үчүгэй күрүөдэх бааһыналар сыһарыллыахтаахтар, ордук тахсымтыалаах сизмэнэн, үрдүк дыйыһылаах минеральнай уоҕурууларыннан хааччыллыах таахтар. Ыһата, семенной учаастактар бурдукка идэтийдит эвенчалар саамай икки тутар бааһыналарын буолуохтаахтар. Кинилэр 1884 сыллаагы ыһыны сортовой сизмэни хааччылар аналдаахтар.

«Сельхозхимия» холбоһук совхозтары минеральной уоҕуруу, сага уонна уустук көрүҥүмү — аммофонунан сөптөөхтүк хааччылыа. Ону сизмэни кытта тэннэ туһанар туһугар субу күн-

нэргэ дьоруоһуна куулууохха наада. Эмиз быһыл аан бастаан минеральной уоҕуруулар кэллимник киллэриллэллэр. Бу — туруктаах үрдүк үүнүү дьоруунаах мөһүбэтэ.

Сааскы хонуу үлэлэрэ сиигэ саптарыттан сабаланааллар. Бу үлэ бары ыһыллар бааһыналарга кэллимник ыһыллыахтаах. Сиигэ бириэмэтигэр саптары үүнүүнү биридин гектартан 2-3 центнергэ тийэ үрдэтэр. Онон улахан эппиэттээх.

Бааһыналар мунуктаһа, бастыгалара уонна уһаты кытыылары сирийдэн хорутуулаахтар. Уу олобут уонна бадаһан буолбут сирдэри арыһаан хаалларылар, ол эрэри олору иккигэ эргилтэн хорутуохха наада. Онон бааһыналар туһалаах кинирин учуокка сылдьар кээмэйдэриттэн кыратылыа суохтаах. Ону аналдаах комиссиялар мээрэйдэн, бааһыналар туһалаах кинирин чуолкайдыхтара. Ол түмүгүнэн бааһына иһэ төһө кыарыыр да сааскы, сайынны өттүгэр ситтэрэн эби хорутуу ыһы-

тылаахтара. Аспыт өттүгэр үүнүүнү ыһах сүөһү, сылгы төпсөнтө элбөх этэ. Ол урдунан бурыйдаахтары булан эппиэттэ тардым бөрү сэлэх буолара. Ыһыл үүнүүнү тэбиетэри хас биридин түбэлтэ кытаанахтык ирдэнибэ. Итин тэнэ бүтэйдэри кинэйэн оҕоруохха, кырабылларанан ордук эрэллээх дьоннору сүүмэрдээххэ, кинилэри келлөн хааччылаахха.

Бурдугу үүнэрингэ идэтийдит эвенчалар саптыгы тэриллэриллэр. Звениговдар ССКП райкомун бюротунан биэргэтиилэр. Ити эвенчалар, сиигэ сиилэстэнэр эвенчаларга курдук, эрэл улахан.

Сааскы ыһыны кылаас болдьоххо үчүгэй хаачыстыбалаахтык ыһыты баһаарар суолтаах. Ыһырын ыһы 12-13 күн устата барбыта. Ыһыл биир нэдиэлэ иһинэн бүтэриэхтээхпит.

Туорахтаах культуралары уонна турнепсы ыһан баран, хортуоппуй оҕурууттар туруллар. Бас ыһыл икки декадагыгар сүөһү аһылыга буолар культуралар ыһыллыахтара.

В. ЕРМОЛАЕВ,
ТХУ кылабынай агронома.

ЭКЗАМЕННАРГА
БЭЛЭМНГИТ ХАЙДАҔЫЙ?

Сотору VIII уонна X кылаастары бүтэрээччилэр ыһуускай экзаменнары туттарыга киириэхтара. Ол эппиэттэх кэрбингэ бэлэмнэни туһунан быһыны корреспонденттарыгар Мугудай уонна Хатылы орто оркуолларын завучтара маанык кэпсэттилэр.

Е. А. СЛЕПЦОВА
(Мугудай)

— Уорак дьыллы иккис аһарыттан экзаменнарга бэлэмнэни сааламмыта. Ол тэрээһин бөлүгүрүстара педсоветка, кылаастарынан уонна төрөппүттэргэ анаан-минээн дьүүл-аһыллыбиттара. Ону таһынан молдох билилээх дьэбит оҕолорбутун түмэн туспа кэпсэниһипит.

Билигин күн ахсын консультациялар, хатылаһын уонна зачеттары тутуу ыһыллыаалар. Бу ыһы 25 күнүгэр дьэри расписанке быһытынан консультациялар салгыы ыһыллыахтара. Кабинеттарга экзаменна аналдаах мунуктар оҕоһуллубуттара. Олорго сүннүнэн сүбэлэр характардаах матырыйаллар түмүллүбүттэрэ.

Ахсыһы быһыл 29 оҕо бүтэриэхтээх. Экзаменнарын ситиһилээхтик туттардахтарына, кинилэргэ үгүстэр тохуска салгыы үөрөннөхтэр, соторо профтехучилищега, оҕо-спортнай оркуолалар, Сылалыга уонна Дирингэ аналдаах кылаастарга киирэллэр былаанналар.

Онуу бүтэрээччилэр 20-лэр. Билэрин курдук, экзаменнар матырыйаллар бааллар дьэ хас сеп, Онон билигин барыта тэрээһинтэн тутулуктаах. Оҕолортон Айталына Попова, Римма Прокопьева, Раиса Дорогунова, Егор Федоров, Василий Герасимов уо.д.а. үчүгэйдик туттарыахтара дьэ күүтөбит.

оҕолорбуттар эрэлбит улахан.

В. В. ПОПОВ
(Хатылы)

— Ыһыл VIII кылаһы 17 оҕо бүтэрэр, оҕуһу — 35. Кинилэр экзаменнарга бэлэмнэниллэр эрдэттэн садалаахтара. Ахсыстар бастагы экзаменнара сага тылаһа буолуохтаах — ыһыл 27-тигэр. Кылааска икки тугу мунууах ыһыллыбата, оҕолору дьэ дьэһэн кэрийэн усулуобуяларын билсиппипит. Ол кэринтэн үчүгэй үөрөнөөччүлэргэ молдохтору сыһыран бөлөхтөрү икки бэлэмнэниһи тэрийэргэ баһаарбыһыт. Бу кылаас ордук иууча тылаһа хаачыстыбалаахтык бэлэмнэнэр.

Онустарбытыгар математика учууталлар ыһылдан эрдэһэ сырытыбыт. Эмиз мунуахтарыта экзаменнага бэлэмнэни бөлүгүрүстара көрүлүтэ. Болтоноттон сылдьар үөрэнээччилэр дьэһэлэригэр тийэнэ төрөппүттэрин кытта кэпсэниһипит. Тоҕо дьэһэххэ, оҕолор субютада уонна баскыһыһыа дьэһэлэригэр баран хаалааччылар.

Аналлара бааллар дьэ хас сеп, Онон билигин барыта тэрээһинтэн тутулуктаах. Оҕолортон Айталына Попова, Римма Прокопьева, Раиса Дорогунова, Егор Федоров, Василий Герасимов уо.д.а. үчүгэйдик туттарыахтара дьэ күүтөбит.

педуп рабочайдара сүөһү аһылытын хомуйар сага комбайн гидроаппаратураны бэлэмнэһини тупсарар дьаһаллар былааннарын ырытан оҕуруутара. Үгүс технологическай операциялар коммунистар контуруулааһыннарыгар бөрүлүбүттэрэ. Производство эппиэттээх ССТА фотохрониката.

«Гидроаппарат» производственной холбоһук Ульяновскайдаагы гидроаппаратураны оҕорор за-

Коммунистар тустарынан суруйаллар

Эрэнэр киһибит

Промкомбинат биир кизин туттар рабочаа эдэр коммунист Е. Е. Захаров соторутаагыта баһытны баһытынан Карл Маркс аатынан совхоз Төлөйдөөҕү биригэздэтигэр производствора үлэни табыста.

Ермей Агрияевич биһэхэ производство ыһахан учаастактарыгар сылдьыбыта. Онтон толлон, тохтоон турбанка мэдди үтүө түмүктэри ситиһэн коллективтеһүү үлэһитинэн биллибитэ. Профком чилиһин быһылытынан спортнай үлэни баһылаан көһүлээн ыһыһыта, үгүс нэ-

рэхсэбиллээх күрэхтэһиһиһи тэрийбитэ, тус байыта инициативалааһын, эппиэтинэстээһин, көрдөрбүтэ.

Билигин коллективист коммунист Е. Е. Захаров совхоз да производствотыгар ситиһилээхтик үлэһиһигэр биһетик эрэнэр.

В. КУЗЬМИНА.

Ветераны
чиэстээһин

Ермей Илларионович Литвинцев оҕо сааһа ре-волюция иһинээһи ыһа сылларга аастыта. Уол 12-дээһиттэн хотуур тупсута. Советскай былаас

эре көмөтүнэн кини үөрөххэ, сырдыкка тардыһан советскай-партийнай үлэһит буола үүмүтэ. Аҕа дойду Улуу сориитигэр активнайдык кыттыбыта.

Соторутаагыта кини кэринни сылларга үлэһит 13 №-дээх СКТУ коллектива ветеран 70 сааһа туолуутун үөрүүлээхтик бэлэстээтэ. Юбилларга ССКП райсөмхө уонна райсовет исполкомун, Карл Маркс аатынан уонна Субуруускай аатынан совхозтар Бочуотунай грамоталара, эрдэ сурустар туттарылыһылар.

Е. КАЖЕНИНА,
А. ИШИГИН.

ССКП туораахтарына
ХМУ

Билигин дойдубуттар биир сомоҕо агрохимическай сулууһа хайымы-үгэ үс сыл дьайар. Сага сааһа производственай подразделениелара бары союзнай уонна автономнай республикаларга, кыраайдарга, уобаластарга уонна тыа сиринээһи оройуоннарга тэриллэниилэр. Агрохимиһтар ханьык опыты мун-

ӨЛГӨМ УУНУУ КҮЛҮҮҔЭ

бууммуттары, кинилэр туох кыһалыахтары туһунан СССР Тматын хайаайыстыбатын агрохимическай хааччынымага Бүтүн Союзтаагы производственай-научнай холбоһук председателе А. П. Николаев кэпсир.

Холобуртан сагалыһын Харьковскай уобаласка Первомайскай дьин агрохимкомплекс баар. Маһа үлэһит 11 комплекстарта кини саамай бастыһылар. Кини — бүтүн бөдөҥ, техническай өттүнэн сайдыаах предприятие. Предприятие 88 тыһыһыһа гектар иһинээх бааһынаы хааччылар. Комплекс 20 тыһыһыһа тонна туттары харайар кыһааххэ иһэн ыһылаахтардаах. Маһа уоҕуруулары тийэһигэ, тийэһи уонна сүөкэһин үлэлэригэр уонна сүөкэһин үлэлэригэр туһаныллар наадалаах техника

төлору баар 67 трактор, 68 автомобил, уоҕуруулары почвага киллэрэр 44 агрегат. Оройуоннуу сулууһа эриг-дөһиһи үлэһит, агрохимическай лаборатория баар. Сыл ааһы механизированнай этэрээт хонууларга, сүрүннээн, сиигэ септар хорутуу кэмтэр туттар 70 бырыһыһыһы уонна органика 80 бырыһыһыһы киллэрэр. Ол да иһин маһа туорахтаах уонна атын культуралар үрдүк үүнүүлээхтэр. Эске-түн аһыһа сыла анараа өттүгэр билигин агрохимкомплекс

хааччылар үгүс кыһаайыстыба-дан-суоттаан көрүүлэһин, 1 гектартаан 25 эрэ центнер бурдугу ыһа эбит буоллактаһына, аспыт сылгы кинилэр ылбыт үүнүүлэрэ гектарыгар 35-тин центнергэ тэһэспитэ. Почвага киллэриллибит хас биридин центнер уоҕуруу гектар ахсыһтан 5,3 центнер эби бурдугу биһэр. Ити зонатаагы нормативтан быдан үрдүк, Первомайскай оройуонка бурдугу үүнүүтүн сыллаагы эре тахсыла 9 тыһыһыһа тоннаы сабыһылар.

Билигин специалистарыт аа-

чиннар уоҕуруулары үгүс өтүн почваны сүрүн обработкалаһын сааһа киллэрэллэр. Хомойуох иһин, сир ахсын киниһи үлэлээбэттэр. Дойду үрдүнэн ыһа буоллаахха, туттар 50 бырыһыһыһына эре хорутуу кэмтэр киллэриллэр, онтон атын өтө саас кыһыһыһа, барамалааһын, луэһиһиһа сааһа киллэриллэр. Үкүстөр уоҕуруулар почва ку-рсаах араһатыгар түбэһэллэр. Итинтэн туһа кыра. Ол да иһин почва структуратын уонна агрохимическай састаабын учуоттуу наадалаах.

Хас биридин хонууга агрохимическай паспорттары сотор, кинилэргэ эрэ сөптөөх тукувай булкаа-аһтар арыһы да рациональ-най нуормаларын быһаан оҕор-дор специалистардаах кыһаа-аһыһыһыһылар саамай сөһкө-тиһаллар. Холобур, Башкир-скай АССР холбоһоттарыгар уон-на совхозтарыгар уоҕуруула-

Сайынгы ыйдарга—сүөһүттэн үчүгэй хаачыстыбалаах элбэх аһы-үөлү!

Совхозтар, отделениелар, фермалар, сүөсүһүмтүр оройуоннаабы социалистической кыоталаһыбыларын

У С У Л У О В У Й А Т А

фуражнай ынахтан ыһын итинни государство атылааһын эбэхтэ-хистибиэлэрин аһары, үүт табаарынаһын 86 бырыһыантан итэҕэһэ суоха тээрдин, атылалар үүт 45 бырыһыантан бастакы суортаабынан туттарыы, ааспыт сыл туһааннаах комиссиятэ-дэр бары көрдөрүүлэри үрдэтти, хаалылаах ыанньыксыт, ныйрай көрөөччү ахсаанын адыһа-ты.

Бастакы миэстэни ыл-быт отделениеда ССКП райкомун, райсовет ис-полкомун көһөрүллэ сэл-дэр Кыһыл аһаҕа туттарыллар. Үс баста-абыт отделениелар оро-йуоннаабы Бочуот дуо-скагытар таһаарыллаллар, ССКП райкомун, райсо-вет исполкомун дипло-мнараран наһараадала-лар.

Фермаларга, Үүтү вал-овой уонна биридди фу-ражнай ынахтан ыһын эбэхтэ-хистибиэлэрин то-лоруу, үүт табаарынаһын

86 бырыһыантан итэҕэһэ суоха тээрдин, тутта-рыллар үүт 45 бырыһы-антан бастакы суортаа-бынан туттарыы, хаалы-лаах ыанньыксыт, ныйрай көрөөччү суох буолуутун ситиһи, ааспыт сыл ту-һааннаах комиссиятэ-дэр көрдөрүүлэри тупса-ры.

Фермалар икки бөлөх-хө хайдаллар: сэттэ-дирги уонна онтон элбэ-х ыанньыксыттардаахтар-га.

Хас бөлөх ахсын үстүү миэстэ анаар. Киилэр-и ССКП райкомун, рай-совет исполкомун дип-ломнара, биридди тури-стической путевка тутта-рыллар, оройуоннаа-бы Бочуот дуоскагытар таһаарыллаллар.

Ыанньыксыттарга, Үү-тү валовой уонна бири-дди фуражнай ынахтан ыһын эбэхтэ-хистиби-элэрин толоруу, ааспыт сыл сайынгы түөрт ыйы-наабы көрдөрүүнү тупса-ры.

Ыанньыксыттар икки бөлөххө хайдаллар:

— фуражнай ынах ах-сыттан 1200 кг ордуу үү-тү ыыр эбэхтэ-хистиби-элэхтэртэн бастакы, ик-кис миэстэлэри ылбыт-тарга «Дружба» эрби, үһүс миэстэлэри мебель-фондалара анааллар.

— фуражнай ынахтан 1200 кг диэри үүтү ыыр эбэхтэ-хистибиэлэхтэртэ бастакы миэстэлэри «Дружба» эрби, иккис, үһүс миэстэлэри мебель-фондалара анаал-лар.

Бөлөх ахсын бастаабыт ыанньыксыттарга ССКП райкомун, райсовет ис-полкомун дипломнара туттарыллар, оройуон-наабы Бочуот дуоскагы-тар таһаарыллаллар.

Ыанньык бостууктары-гар. Ферма үрдүнэн үүтү валовой ыһын эбэхтэ-хистибиэлэри толоруу, ынах хонуута-сүтүүтэ таһа-арылдыбыт, ааспыт сыл туһааннаах комиссия-тэ-дэр үүт ыһын үрдэ-ти.

Сэттэ-дирги ыан-ньыксыттар ферма бос-туутар бастакы миэстэ

ийин «Дружба» эрби-фондалара анаар, иккис, үһүс миэстэлэри ылбыт-тарга НХСВ-гар путевка бериллэр.

Сэттэ-дирги элбэх ыан-ньыксыттар фермалар бостууктарыгар бастакы миэстэлэри «Юпитер-4» мо-ляскалаах мотоцикл фондалара анаар, иккис, үһүс миэстэлэри ылбыт-тарга НХСВ-гар путевка бериллэр.

Үүт таһаар автомобил-лар шофердарыгар. Үс бастаабыт отделениелар үүт таһаар автомобил-ларын шофердарыгар НХСВ-гар путевкалар туттарыллар.

Ныйрай көрөөччүлэргэ: Тупсунт ныйрайдэрин 100 бырыһыан тыһынаах итэ-тэн, хас бириддиэри 115 кг итэҕэһэ суох ула-тыннары. Бастакы миэ-стэлэри «Дружба» эрби, иккис, үһүс миэстэлэ-хтэртэ мебель фондалара анааллар (ыйрай ахсаа-на 40-тан итэҕэһэ суох буолуохтаах).

Субан сүөһүнү көрө-лөөнлөргө. Сайынгы уон-

на күһүнү уотуу кил-дэрин туран, 125-тан итэ-дэһэ суох субаны 100 бы-рыһыан тыһынаах итэ-тэн, итэҕэһэ хаалар сүөһүнү 100 кг төлөһүүтү.

Баста-абы миэстэлэри «Друж-ба» эрби фондалара ана-ар, иккис, үһүс миэстэ-лэхтэртэ НХСВ-гар пу-тевка туттарыллар.

Государствога тутта-рыллар хас биридди сүө-һүнү, күһүнү уотуу-луун, 130 кг итэҕэһэ суох төлөһүүтүтэ, государ-ствога 90 бырыһыанна-рын үрдүк уойуулаабы-нан туттарыллар, ыч-чат сүөһү 50 бырыһыан-на бастаабыт барарын си-тиспиттэртэ.

Бастакы миэстэ «Юпитер-3» мо-тоцикл, иккис миэстэ «Дружба» эрби фондалара анааллар, үһүс миэстэ НХСВ-гар путевка тутта-рыллар. Киилэргэ ССКП райкомун, райсовет ис-полкомун дипломинара туттарыллар, оройуоннаабы Бочуот дуо-скагытар таһаарыллаллар.

Хос быһаары: түмүгү таһаарыыга 10 бырыһыан ахсын 1 балл бериллэр.

Бүтөһүтүтэ түмүк ал-тынныга таһаарыллар. Ыанньык ферма бос-тууктарыгар фондалар үс сытан итэҕэһэ суох бос-тууктаабыт буоллахтары-на аһаарыллар. Туристиче-ской путевкалар сэл-паларын 50 бырыһыанна-а туттаах совхозтар, уйу-наллар.

Басмич ОПЫТ

ТҮМҮКТЭЭХ ТҮБҮКТЭР

Саха АССР Куйуура-на миэстэлэри кыл-дэтигин уонна кул-тура үлэһиттэри профсоюзун обкомун президиумун холбо-луктаах уурнахтарынан оройуоннаабы кини-м-инт библиотечнай систе-ма Кыһылтаабы фили-ал-библиотечнай (стар-шай библиотечкарь М. П. Иустикова), 1982 сыллаа-бы үлэ түмүгүнэн туй-гун үлэлээх библиотечка-аат илэриллиһэ.

Харылы библиотечка-рда 1978 сыллаах-ха оройуонга бири-идэ-лээхтэр кыоталаһыла-рыгар кыһымылаабынан

тахсыбыттар. Нөүгө сы-лыгар маһа старшай библиотечкарынан Мария Петровна Иустикова аһаҕа. Онтон бэттэх бу библиотечка маһа-и-ини кэҕэһэ иһэр.

— Дьон олорор, үлэ-дир миэстэлэринэн ки-ни-тэни тээрдэргэ Мария Петровна улахан кыһа-м-ын уура. Кини сыл ахсын агас-бригада, кини-тэ передвижкатын туруу-лаһан туран төрийсэр, салайсар, — диир сельсо-вет исполкомун предсе-датель И. Н. Чичигина-ров. — Сельсовет де-путатын быһбардам-мыта, исполком итири-

тэһини уонна алкогели-зм утары охсунууга ко-миссиятын салайар.

— Идэтин дьин-чакчы быһылаабыт, дууһатынан ылсан умсугуйан туран үлэһит киһи, — диир пе-дагогической үлэ ветера-на Н. С. Соловьев.

Мария Петровна оло-һама ытыктыыр, кэ-тэ-һэр киһитэ Олохтоох ор-то оскуола үөрэнэччи-лэрин хайыс да сылын библиотечканан 100 быры-һыан хабар Киилэргэ араас интэриһинэй ды-һаллары төрийэр. «Бур-дук — барыга бары ту-таах» аһааччылар конфе-ренциялара, «Манык до-

рдоһууну быһыах саа-у-йа тулары Ленин алба-быта» литературнай би-чэр, «Саха сире барах-сан» тыһынан сурунаал, о. д. а. умнулубаттык төриллибиттэрэ. Хатыды оҕолоро, улаатан да ба-ран, кинигани кытта до-рдоһуулар салданна-лар үгүстэр эрэнэллэр.

Өскөтүн оҕону бары-тын библиотечканан ха-бы, кыһаннаха, төл-үйдээн төрийдэххэ, ытталлан сон аһыт буол-лалары, ыанньыксыттары барыларын аһааччы оҕо-руу — ылыыча дыла-ла буолбатах. Оттон Мария Петровна быһыл оннук ыһаагы туруорунар. Тыа хаһаайыстыбатын спе-циалистарын эмээ хаба-ра быһаанналар.

Ити курдук, аһааччы-лары кытары бөлөхтөрү-

ван системалаан сыһыан-наһы кини үлэтин бири-дэли уратытынан буо-лор. Иккисинэн, библио-текатын фондатын үчү-гэйдик билэр. Онуоха ко-мо буолар библиографи-ческой, информационной фондун ситиһилээхтик төрийэр, тематической картокалары кэмтэр сөлкө өтөрөр. Холобур, Ас-үөл программалар, о. д. а. туспа онортобу-та. Киниэхин санаа форматын табаттык туһа-нар. Ол курдук, бэйэти-гэр суох кинигани атын библиотечкалар фондала-рыттан уларсан аһаач-чыларын хааччыйар. Итинниги сорох атын библиотечкалар туһа-маттар, Үсүһүнэн, библиографической үлэни сатаан төрийэр. Инфор-мация бары көрүннэриг

туһанар. Тыа хаһаайы-стыбатын специалистары-гар, учууталларга, эм-читтэргэ саһа литерату-раны кэмтэр биһиһини-рэр. Билигин 17 специа-лист оннук өҥөнөн туһа-нар. Коллективной ин-формацияны соххо кини аппарата, оскуола, фер-малар ыла олороллор. «Информация күнэ», «Специалист күнэ», «Библиография күнэ», библиографической ыһы-ныктары обзордаһын, аһаабы быһааннара, о. д. а. ыһаабыллар.

Билигин библиотечкалар киһэ 8 чааска диэри үлэһит буолулар. От-тон Мария Петровна итинниг үлэһэтин кө-дүүстэтин биһитэ, ту-һаммыта хайыс дараһы сылыгар барда.

Т. КАРПОВА.

ны туһаны системаларын, үү-нэһилэри харыстааһын хими-ческой средстволарын научнай төрүккэ ологуран туһаны са-далаһа. Тыа хаһаайыстыба-тын химизациялаһын респу-бликатаабы бырайыактыр-ныккаллынай станцията уонна Иштинийскайдаабы агрохими-ка лаборатория 13 мөлүгүн гекар-та хонуутары агрохимической бериэркэлэһиннэри ыһыт-тар. Почвада интэгралэ-веществолар төһө элбэхтэрин көрдөрөр картограммалары өтөрдулар, кэмтэр хаһаайы-стыбаларга хонуулары «Боро-дунууру» бырайыактыр-ныктай документацияны түлэ-рлэһэр.

Ол эрээри, үлэ саһа көрүгүн олохтуурга бары специалистар, механикатордар психологичес-кай өттүнэн бөлөм буолбатах-тар. Онноһор сорох бэрдэр маһынык принцибинэн үлэһит-лэри уоһурдуулары харса суох кут, хаалыны арыһан бөрүтү

гыһыант суоҕа. Улахан сыс-халлаах өйдөбүл! Ити туктары туһаны — балаһа боччу-наах уонна эндири дыла-ла. То-до диэтэххэ, үүнээйи хас бири-дди көрүгэ бэйэтигэр төһө «и-тинни» наадатын эрэ көрдүүр. Ити биологической көрдөбүлү специалистар үчүгэйдик билэх-түстээхтэр. Арай бири хонуу почваттар активнай фосфор 4 бырыһыан, оттон атын хо-нууга 10—11 тегүл элбэх буол-лун. Ама итидэри иккиэннэриг-тэниг сыһааннаахха сөп дуо? Биллэн турар, суох! Сорох үү-нэһилэр «умайыахтара», атыт-тэри нинэһтэринэн хаалыах-тара.

Ардыгар уоһурдуулар сөп-төх көдүүтү бэрбэт бири-ччиһилэринэн миэстэтигэр эле-ментарнай агрохимика туту-буолуута буолар, почвалар кислотностара «умуларыллы-быт», сизмани бөлөһүнэһин су-лустата эрин-дэхситэ суох,

Аһаан таһаарыһынан, намыһах, ыһаа үүнүүнү биэрэр хортуп-пуй суортарын үүннэригэ сыл аһы үчүгэйдик дьайар 600 ты-һылыча тоннатан ордуу уо-һуруу аһаар ороскуоттанар. Агрохимика модьуйуулар ту-туһаабуот хаһаайыстыбала-рын салайааччыларын уон-на специалистарын кытаа-нахтык ыһытар наадалаах.

Манык бостуруоһу эмээ-таарымаһыттан барарбын. Хи-мической промышленности тыа сиритэр сул аһы, мөлүгүнү-үн тонна араас уоһурдуулары биэрэр. Ити бородууксууһу тутуу 2200 пууннара ыһыт-лар. Киилэртэн 600-тэн таһа-лар — аһаар плододкалар. Са иһин, нинилэр үрдүлэриг-сирдэри оҕоруу, «хонуулар витаминнарын» анаммыт миэ-стэтигэр түргэнник тийэн ил-дэни улахан быһаарар суолта-лаахтар. Хомойуох иһин, сир ахсын киилэр хаһаайыһыны

сыһааннаспаттар. Сорох сир-түг уоһурдуулары таах сиргэ сүөккөн кэбиһэллэр. Киилэри сыл аһы сүтүрүн 6,5 мөлү-йүн тоннада тегнэһэр (усу-лэбунай туктарынан аһах-ка).

Химической бородууксууһа кыһааннаахтык уонна ха-рыстабыллаахтык сыһаанна-һы туох мөһөйдүрий? Туох ханьык ниниэ, хаһаайыстыба-лар, «Сельхозхимия» система-тын сорох салайааччылар уо-һурдуулары харайы иһин эп-иэтинистэре намыһах. Диниэр, хас биридди килограмм сыһа-лаах вещество иһин киилэр ыалдыахтаах этилэр. Уоһур-дуулары кини барыы хайа-дас-тырдаах маһынан оһоһулубут бөрүтараах автомобиллэртэ тий-бэи уһун суолу быһа хлорис-тай калий эбэтэр аммофос ма-һан үрүһүнү үөскэтэр түбэл-тэ эмээ бэр.

Кини-куон харайар ыска-ласта суохтан эмээ элбэх сү-

түг тахсар. Онон минеральнай уоһурдуулары харайарга аһа-лаах механизированнай ыска-лаахтары тутууну контурула-тылар наадалаах. Химической мединораналары, уута суох ам-маны уонна аһылык консер-вациларын, убасас комплекснай уоһурдуулары уонна үүнээйи-лэри харыстааһын средствола-рын уураар хранилищелары ту-тууну эмээ умнууохха.

«Сельхозхимия» сулуусала-ри миэстэлэригэр оройуонна-ры агропромышленнай холбо-луктар (ОАПХ) састаабытар киирсэллэр. Бары производс-тейнай бостуруостар уопсай субанэ быһаарыллар буоллу-лар. Барыларын соруутара бири: тыа хаһаайыстыбатын производс-тейнай көдүүтүн үр-дэти, хонуулартан уонна фер-малартан төһө кыһаарынан элбэх үрдүк хаачыстыбалаах бородууксууһу ыһыт.

«Правда» пресс-бюрога.

